

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN VE ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖZYETERLİK İNANÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Cenk Yoldaş¹

Gamze Yetim²

Nur Ezgi Küçüköğlü³

Öz

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmenleri ve öğretmen adayları öz-yeterlik inançları ve öz-yeterlik inançlarının karşılaştırılması olarak belirlenmiştir. Araştırma nicel bir araştırma olup tarama modelinin kullanıldığı betimsel bir çalışmadır. Öğretmen ve öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançlarını karşılaştırmak amacıyla Kütahya ili Merkez ilçesinde görev yapan öğretmenler ve Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi okul öncesi öğretmenliği bölümünde eğitim gören öğretmen adayları arasından basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile 98 öğretmen adayı ve 98 öğretmen seçilerek araştırma yapılmıştır. Araştırmada Tepe ve Demir (2012) tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz-yeterlik İnançları” ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin geliştirilmesinde 862 okul öncesi öğretmeninden yararlanılmıştır. Ölçek 5’li likert tipinde olup 6 alt boyuttan ve 37 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri hiç (1), az (2), çok (3), orta (4), tamamen (5) olarak derecelendirilmiştir. Ölçek uygulaması sonucunda öğretmen ve öğretmen adayları öz-yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Öz-yeterlik İnanç, Okul Öncesi, Öğretmen adayı, Öğretmen.

PRE-SCHOOL TEACHERS AND TEACHERS’ SELF-EFFICACY BELIEFS COMPARISON

Abstract

The purpose of this study is determined as self-sufficiency beliefs of pre-school teachers and pre-school teacher candidates;and it is determined as the comparison of these self-sufficiency beliefs. This research is a quantitative study and it is a descriptive research which is the scanning model is used. The study is done by choosing 98 teachers who work in Kütahya city center, and 98 teacher candidates who are being educated in Kütahya Dumlupınar Universty Faculty Of Education by using the simple randomly sampling method to compare the teachers and teacher candidates self- sufficiency belief. In this research the scale “the self-sufficiency beliefs of pre-school teachers” which is developed by Tepe And Demir (2012) is used. To improve the scale 862 pre-school teachers are studied. The cale is a five point likert scale and it consists of 6 sub dimensions and 37 items. The scale items are graded as non (1), few(2), a lot (3),mid(4), completely(5). As a result of this scale application a meaningful difference between self-sufficiency perception of teachers and teacher candidates is found out.

Keyword: self-sufficiency beliefs,pre-school, teacher, teacher candidate.

1 Yrd. Doç. Dr., Celala Bayar Üniversitesi, cenkyoldas@hotmail.com.

2 gmzytm@gmail.com

3 nur.ezgi.kucukoğlu@gmail.com

Giriş

Öğretmen bir toplumun lokomotif ve dünyayı değiştirebilen bir güce sahip varlık olarak kendini gösterir. Bu özelliği ile öğretmen var olan bilgilerini aktarmakla birlikte deneyimlerini de insanların gelişimi için kullanır. Bunu yaparken temel aldığı nokta eğitimidir. Özdemir'e (2006) göre eğitim; kendi yaşantısı yoluyla, istendik yönde ve kasıtlı şekilde, bireylere hedeflenen bilişsel yeterliklerin, duyuşsal özelliklerin ve devinimsel becerilerin kazandırılması süreci şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanımla birlikte öğretmenin bireylerdeki değişimin odak noktasını oluşturmaktadır.

Başka bir tanımla eğitim, bireylerin zorunlu olarak geçtikleri eğitim aşamalarında, çoğu zaman bireylerin davranışlarını biçimlendirmenin yanı sıra onları yaşadıkları sorunları karşısında etkili problem çözme becerileri ve üst düzey zihinsel beceriler ile donatmayı amaçlamaktadır. (Yoldaş, 2009) Eğitim aile ile birlikte doğumdan itibaren başlar, yaşam boyu devam eder ve eğitimin temelleri erken çocukluk döneminde atılmaya başlanır. Bu yüzden okul öncesi eğitimi başlangıç için önemli bir yere sahiptir. Okul öncesi eğitimi, 0-72 ay grubundaki çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun, zengin uyarıcı çevre imkanları sağlayan, onların bedensel, duygusal ve sosyal yönden gelişimlerini destekleyen, kendilerini toplumun kültürel değerleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren ve ilköğretime hazırlayan temel eğitim bütünlüğü içerisinde yer alan bir eğitim sürecidir (Şahin, 2005, s. 1).

Bu süreç günümüzde toplumun gelişmesi, kadının iş hayatına atılması ve bilginin değer kazanmasına bağlı olarak daha çok önem kazanmıştır. 0-6 yaş arası kapsayan okul öncesi yılları kişiliğin oluşumu, şekillenmesi, temel bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazanılması ve geliştirilmesinde ileri yıllara olan etkisi nedeni ile yaşamın en kritik dönemlerinden biridir (Arı, 2003). Okul öncesi çağı, çocuğun algısının en açık olduğu dönem olup, gelişim alanlarının tamamlandığı, kişiliğinin şekillendiği, eğitimin ilk basamağıdır. Kişiliğin temellerinin atıldığı bu dönemde, çocuğun ev, okul ve sosyal yaşantıda bilinçli bir rehberliğe ihtiyacı vardır. Erken yıllarda uygun eğitim fırsatları sağlanarak, çocukların öz bakım, zihin, sosyal, duygusal ve motor yeteneklerinin gelişimi desteklenebilir (Şahin, 2005). Çocuk okul öncesi dönemde paylaşmayı, iletişim kurmayı, günlük becerileri, sağlıklı davranış göstermeyi öğrenir. Çocuk ne kadar sağlıklı ve uyaranlı bir çevrede eğitim görürse o kadar iyi yetişmiş olur.

Çocuğu iyi yetiştirmede çevrenin öneminin yanı sıra rehberliğin önemi büyüktür. Bu rehberlik okulda öğretmenlerle sağlanır. Okul öncesi öğretmeni gruplardaki çocukların en yakını, okulun öğretim ve eğitiminin sorumlusudur.

Çocuk için öğretmen öğreten, eğiten, seven, dostluk gösteren, kısacası günün büyük bir bölümünde kendisinin ve arkadaşlarının ihtiyaçlarını yerine getirmek için çalışan bir insandır (Aral, Kandır, & Can, 2000). Bir okul öncesi öğretmenin görevi; çocuğun dil gelişimini, sosyal-duygusal gelişimini, motor gelişimini, bilişsel gelişimini, öz-bakım becerilerini desteklemek ve geliştirmektir. Okul öncesi öğretmenin ana görevi ise; öğrenciye deneyimini doğrudan yaşatarak kazandırmak, grup çalışmasını yerleştirmek ve asıl anlatılmak istenen kavramları algılamasını sağlamaktır. Öğretmenlerin arzulanan davranışlara ulaşabilmeleri için; aktaracakları konuyu dramatize edip, eğlenceli bir şekilde basite indirgeyerek aktarmaları önemlidir (Sünbül, 2003).

İyi bir öğretmen olma, eğitim öğretimde başarıdan zevk alma, stres dolu okul ortamına karşı dayanıklı olma, hem okul içinde hem okul dışında başkalarıyla iletişim kurabilme, eğitim sorunlarını çözebilme, güç eğitim koşullarını yerine getirebilmesinde öğrencilere ve anne-babalarına önerilerde bulunma, sorumlu ve tutarlı olma anlamındadır (Sünbül, 2003). İyi bir öğretimde bulunması gereken beceri ve özellikler aynı zamanda iyi bir öğretimin unsurlarını da tanımlamaktadır. Arı'ya (2009) göre iyi bir öğretmenin 8 temel özelliği vardır. Bunlar:

1. Konu bilgisi,
2. Karar verme,
3. Eleştirel düşünce ve problem çözme becerisi,
4. Kendini tanıma ve kendini düzeltme,
5. Yansıtma,
6. Öğrencileri tanıma ve öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarını bilme,
7. Eğitimle ilgili yeni bulguları uygulama,
8. Öğretme ve iletişim becerisi.

Bu özellikleri bulduran öğretmen öz-yeterlik inancına sahip bir öğretmendir. Öz-yeterlik kişinin neyi yapmaya yeterli olduğunu düşünmesidir; ne yapacağını bilmekten çok farklıdır. Bireylerin öz-yeterliklerini becerilerini ve kapasitelerini değerlendirip bunları davranışa dönüştürmesidir. Öz-yeterlik kişiye benlik kazandırmada önemli bir yere sahiptir (Bandura, akt: Schunk, & çev. ed.: Şahin, 2009). Öz-yeterlik inancı kişinin kendi kendini eleştirebilmesi, eksikliklerini düzeltebilmesi, eksikliklerini düzeltirken kendini motive edebilmesi ile oluşur. Öz-yeterliği inceleyecek olursak; Bandura'ya (1986) göre, öz kavramı, bireyin kendisi hakkındaki görüşleridir. Bu görüşler, bireyin hem kendi yaşadığı doğrudan deneyimler sonucu, hem de başkalarının yaşadıkları deneyimlerin gözlemlenmesi aracılığıyla oluşur. Öz-yeterlik, amaçlanan performansa ulaşmak için belirli bir eylemi planlama ve gerçekleştirme konusunda bireysel yeteneklerimizle ilgili, performansın gerçekleştirileceği durumu/koşulu da dikkate alan yargılarımızdan; öz kavramı ise, diğer bireysel tepkilerimizi de içeren daha genel değerlendirmelerimizden oluşmaktadır (Hazır Bıkmaz, 2004, s. 296). Mesleki anlamda özyeterliliği olduğuna inanan bir bireyin, örgütsel hedef ve amaçları gerçekleştirmede etkin ve verimli işler gerçekleştirme potansiyelinin olduğu düşünülmektedir (Kahya, 2015).

Öz-yeterlik inancı insan davranışlarını etkiler. İnsan davranışları, gerçekte doğru olandan çok, insanların neyin doğru olduğu yolundaki inancına dayanır. Öğretme/öğretmen yeterliği ise, öğretmenlerin, öğrencilerin performanslarını ve başarılarını etkileme yeteneklerine olan inançları şeklinde tanımlanır ve öğretmenin etkililiği ile yakından ilişkilidir. (Kurbanoglu, 2004) Öğretmen öz-yeterlik inancı, öğretmenlerin öğrenci performansını etkilemede sahip olduğu kapasiteye ilişkin inancı olarak tanımlanır (Tschannen-Moran, Woolfolk-Hoy ve Hoy, 1998: Akt: Kurt, 2012). Öğretmen öz-yeterlik inancı, mesleki memnuniyeti ve öğrencilerin akademik başarılarını etkilemektedir (Caprara vd, 2006). Düşük öz-yeterliğe sahip öğretmenlerin, mesleki tükenmişliklerinin de yüksek olduğu ortaya konulmuştur (Klassen ve Chiu, 2010). Mesleki tükenmişlik ve öz-yeterlik inancı, negatif yönde ilişkili iken kişisel başarı ile öz-yeterlik inancı pozitif yönde ilişkilidir. Öğretmenlerde yüksek öz-yeterlik inancı, uygulamalara daha hazır olmalarına ve sonrasında yeni eğitimsel uygulamalar yap-

malarına neden olur (Evers, Brouwers ve Tomic, 2002). Kavramsal olarak mesleki özyeterlilik, özyeterliliği, etki ettiği alana göre özel bir değerlendirme olarak ele almakta ve daha ayrıntılı bir bakış açısı ortaya koymaktadır (Rigotti vd., 2008).

Bu bağlamda, öğretmen öz-yeterlik inançları üzerinde yapılan araştırmalar farklı değişkenler açısından incelendiğinde öz-yeterliğin belirlenmesi ve bunun öğretmenlerin iyi bir eğitim faaliyeti yürütmeleri için önemli olduğu vurgulanmıştır. Güçlü özyeterlilik inancına sahip olan bireyler, güçlü hedefler ortaya koyabilir ve daha fazla sorumluluk alabilirler. Çünkü özyeterlilik inancı güçlü olan birey, zihninde performansını olumlu yönde etkileyecek başarı senaryoları canlandırır. Aksine düşük özyeterlilik inancına sahip olan birey ise, daha çok başarısızlık senaryosu oluşturacağından, herhangi bir olay karşısında ne kadar çaba gösterirse göstereceği başarılı bir sonuca ulaşamayacağı duygusuna kapılabilir ve daha yolun başındayken bile yenilgiyi kabullenebilir (Çubukçu ve Girmen, 2007). Öğretmenler eğitim sürecinde birçok durumda kendi özelliklerini kullanmakla birlikte sonradan edindikleri becerileri öğrencilerine aktarmaktadırlar. Bunu yaparken öğrencilerin de bu aktarımı fark etmeleri ve daha iyi öğrenmelerine zemin hazırlamaları gerekmektedir. Okul öncesi dönem geleceğin yapı taşıdır. Bu dönemde çocuk tüm gelişim alanlarına açık olup, desteklenmeye ihtiyaç duymaktadır. Bu desteği sağlayacak olan kişiler alan bilgisine hâkim, iletişim, eleştirel düşünme ve problem çözme becerisi yüksek, kendini tanıyan ve eksikliklerini düzeltebilen öğretmenlerdir. Bu nedenle geleceğin öğretmen adayları ve öğretmenlerin öz-yeterlilik inançlarına sahip olması gerekmektedir. Öğretmenlerin eğitim yaşamları, yüksek öz-yeterlilik duygusuna sahip olma ve başarıya yüklenme açısından oldukça önem taşımaktadır. Bu nedenle öğretmen adaylarının eğitim yaşamları boyunca bu özelliklere ne kadar sahip oldukları ve sürecin söz konusu özelliklerin değişimine katkı getirip getirmediği incelenebilir (Baltaoğlu, vd. , 2015). Yapılacak olan bu çalışmada araştırmanın planlanması ve bulguların ortaya konması öncelikle alana katkı göstereceği ve bunun uygulama boyutuyla öğretmen adaylarının eğitimine katkı sağlaması beklenmektedir.

1.Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı, okul öncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi öğretmenliği programında öğrenim gören öğretmen adaylarının, öğretmen öz-yeterlilik inanç düzeylerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

Okul öncesi öğretmenleri ve öğretmen adaylarının öz-yeterlilik inanç düzeylerinde, öğretimi planlama ve değerlendirme, iletişim becerileri, sınıf düzenlemesi ve yönetimi, aile katılımının sağlanması alt boyutlarında, anlamlı bir fark var mıdır?

2.Varsayım

Çalışmaya dâhil olan öğretmen adayı ve öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine ilişkin farkındalığa ve bir inanca sahip oldukları varsayılmıştır.

3.Yöntem

3.1.Araştırmanın Modeli

Araştırma nicel bir araştırma olup tarama modelinin kullanıldığı betimsel bir çalışmadır. Nicel araştırma; evren ya da örneklemden elde edilen bilgilerin bir şekilde sayısal değer-

lerle ifade edilmesi ve ölçülmesidir (Metin, 2015). Nicel araştırmalarda tarama modeli; geçmişte yada halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmada ele alınan birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılmaktadır. Araştırmada ele alınan değişkenlerde herhangi bir değişikliğe ve etkilemeye gidilmez (Karasar, 2011).

3.2.Çalışma Grubu

Bu alışmada Kütahya ili merkezinde görev yapan okul öncesi öğretmenleri ve Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği Ana Bilim Dalında öğrenim gören okul öncesi öğretmen adayları tespit edilmiştir. Tespit edilen öğretmen adayları ve öğretmenler arasından basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile 98 öğretmen adayı ve 98 öğretmen seçilerek araştırma yapılmıştır.

3.3.Veri Toplama Aracı

Çalışmada, Tepe ve Demir (2012) tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz-yeterlik İnançları” ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin geliştirilmesinde 862 okul öncesi öğretmeninden yararlanılmıştır. Ölçek 5’li likert tipinde olup 6 alt boyuttan ve 37 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri hiç (1), az (2), çok (3), orta (4), tamamen (5) olarak derecelendirilmiştir. Ölçekte bulunan alt boyutlar ise; öğretme öğrenme süreci, iletişim becerileri, aile katılımı, planlama, öğrenme ortamlarının düzenlenmesi ve sınıf yönetimi olarak belirlenmiştir.

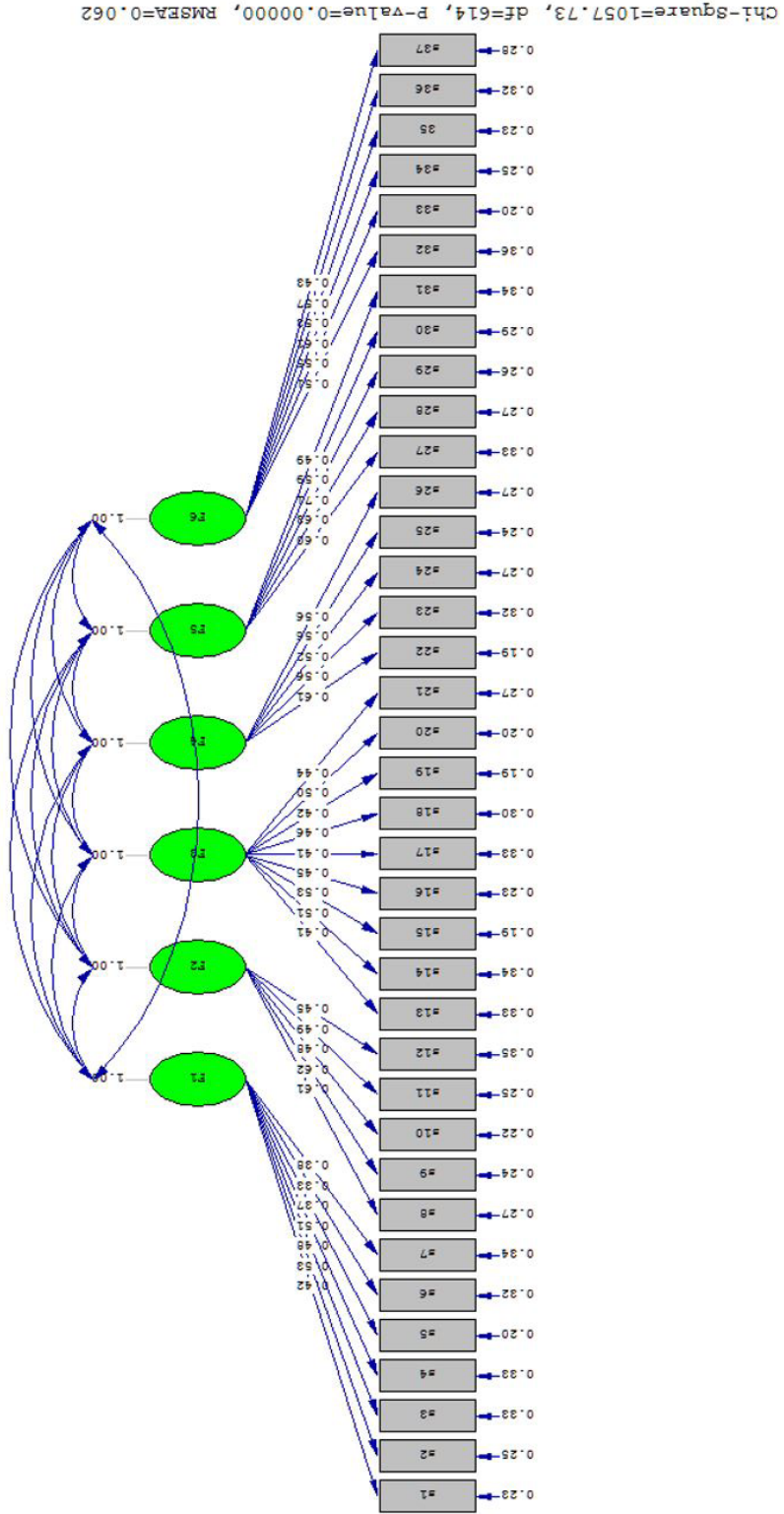
Uyum iyiliği indeksleri sıklıkla model tarafından ortaya konan varyans ve kovaryans mik-

Tablo 1: Doğrulayıcı faktör analizi uyum indeksleri

İndeks	Aralık	Referans değer	Değer
X ² /sd	0 - ∞	<3	1,722
GFI	0 – 1	>,90	0,76
AGFI	0 – 1	>,90	0,73
CFI	0 – 1	>,90	0,87
RMSEA	0 – 0,1	<,06	0,062
NFI	0 – 1	>,90	0,75
NNFI	0 – 1	>,90	0,86

tarının açıklanmasıdır. Uyum iyiliği indekslerinin değeri 1'e yaklaştıkça modelin veriye uyumu sağlanmış olur. Uyum iyiliği indeksleri için 0,90-0,95 kabul edilebilir ve 0,95 üzerinde olması ise yüksek bir uyumu gösterir (Dickey, 1996; Stapleton, 1997; Byrne, 1998). Bununla birlikte örneklem büyüklüğü ve ölçeği oluşturan maddelerin sayısı ve boyutlaradüşen madde sayısı da bu model veri uyumuna etki eder. Tablo 1'deki değerlere bakıldığında doğrulayıcı faktör analizi sonuçları için GFI, AGFI, CFI, NFI ve NNFI değerleri 0,73 ile 0,87 aralığındadır. Bu değerler model veri uyumunda orta düzeyde bir uyumun olduğunu göstermektedir. Diğer yandan modelin hata (uyumsuzluk) indekslerinin 0,08-0,05 değerleri arasında modelin kabul edilebilir; 0,05 değerinden küçük olduklarında da modelin iyi olduğu söylenebilir. Özellikle Ortalama Karekök Hata Tahmini (RMSEA) indeks değerinin 0,00 a yakın olması iyi uyumu göstermektedir. RMSEA'nın 0,06 den düşük çıkması gözlenen ve üretilen matrisler arasında minimum hata olduğunu ve iyi bir uyumun olduğunu gösterir (Du Toit and Du Toit, 2001; Güzeller, 2005; Tabachnick ve Fidel, 2001).

Tablo 2: Doğrulayıcı faktör analizi

3.4. Verilerin Analizi

Alt boyutlar bakımından tüm alt boyutların ortalamalarının ortancalarına eşit, çarpıklık katsayılarının standart hataya bölümü -1,96 ile +1,96 aralığında olmaları Q-Q grafiğinde beklenen değer ile gözlenen değerlerin normallik çizgisinin üzerinde olması nedeniyle tüm değerler parametrik istatistiklerle analiz edilmiştir. Bu nedenle ortalamaların karşılaştırılmasında t-testi ve ANOVA yapılmıştır.

4. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde ölçekte bulunan; İletişim becerisi, Öğrenme ortamlarının düzenlenmesi, Öğrenme öğretme süreci, Sınıf yönetimi, Aile katılımı, Planlama alt boyutlarına göre öğretmen ve öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançlarının karşılaştırılması yapılmıştır. Karşılaştırmaya yönelik bulgular aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3: Öğretmen ve öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç ölçeği puan ortalamalarının karşılaştırılması

	SINIF	N	Ortalama	Std. sapma	df	T	p																																																																				
İletişim Becerisi	Öğretmen	94	31,24	3,02	185	5,027	,000																																																																				
	Öğretmen adayı	93	28,97	3,17				Öğrenme Ortamlarının Düzenlenmesi	Öğretmen	94	21,38	2,67	185	3,695	,000	Öğretmen adayı	93	19,88	2,88	Öğrenme Öğretme Süreci	Öğretmen	94	40,63	3,60	185	6,111	,000	Öğretmen adayı	93	37,08	4,32	Sınıf Yönetimi	Öğretmen	94	21,82	2,73	185	4,587	,000	Öğretmen adayı	93	19,87	3,07	Aile Katılımı	Öğretmen	94	21,02	2,87	185	3,071	,002	Öğretmen adayı	93	19,62	3,34	Planlama	Öğretmen	94	26,21	3,19	185	3,301	,001	Öğretmen adayı	93	24,61	3,44	Toplam	Öğretmen	94	162,31	14,58	185	5,375	,000
Öğrenme Ortamlarının Düzenlenmesi	Öğretmen	94	21,38	2,67	185	3,695	,000																																																																				
	Öğretmen adayı	93	19,88	2,88				Öğrenme Öğretme Süreci	Öğretmen	94	40,63	3,60	185	6,111	,000	Öğretmen adayı	93	37,08	4,32	Sınıf Yönetimi	Öğretmen	94	21,82	2,73	185	4,587	,000	Öğretmen adayı	93	19,87	3,07	Aile Katılımı	Öğretmen	94	21,02	2,87	185	3,071	,002	Öğretmen adayı	93	19,62	3,34	Planlama	Öğretmen	94	26,21	3,19	185	3,301	,001	Öğretmen adayı	93	24,61	3,44	Toplam	Öğretmen	94	162,31	14,58	185	5,375	,000	Öğretmen adayı	93	150,03	16,60								
Öğrenme Öğretme Süreci	Öğretmen	94	40,63	3,60	185	6,111	,000																																																																				
	Öğretmen adayı	93	37,08	4,32				Sınıf Yönetimi	Öğretmen	94	21,82	2,73	185	4,587	,000	Öğretmen adayı	93	19,87	3,07	Aile Katılımı	Öğretmen	94	21,02	2,87	185	3,071	,002	Öğretmen adayı	93	19,62	3,34	Planlama	Öğretmen	94	26,21	3,19	185	3,301	,001	Öğretmen adayı	93	24,61	3,44	Toplam	Öğretmen	94	162,31	14,58	185	5,375	,000	Öğretmen adayı	93	150,03	16,60																				
Sınıf Yönetimi	Öğretmen	94	21,82	2,73	185	4,587	,000																																																																				
	Öğretmen adayı	93	19,87	3,07				Aile Katılımı	Öğretmen	94	21,02	2,87	185	3,071	,002	Öğretmen adayı	93	19,62	3,34	Planlama	Öğretmen	94	26,21	3,19	185	3,301	,001	Öğretmen adayı	93	24,61	3,44	Toplam	Öğretmen	94	162,31	14,58	185	5,375	,000	Öğretmen adayı	93	150,03	16,60																																
Aile Katılımı	Öğretmen	94	21,02	2,87	185	3,071	,002																																																																				
	Öğretmen adayı	93	19,62	3,34				Planlama	Öğretmen	94	26,21	3,19	185	3,301	,001	Öğretmen adayı	93	24,61	3,44	Toplam	Öğretmen	94	162,31	14,58	185	5,375	,000	Öğretmen adayı	93	150,03	16,60																																												
Planlama	Öğretmen	94	26,21	3,19	185	3,301	,001																																																																				
	Öğretmen adayı	93	24,61	3,44				Toplam	Öğretmen	94	162,31	14,58	185	5,375	,000	Öğretmen adayı	93	150,03	16,60																																																								
Toplam	Öğretmen	94	162,31	14,58	185	5,375	,000																																																																				
	Öğretmen adayı	93	150,03	16,60																																																																							

Tablo 3'e göre "iletişim becerisi" alt boyutunda öğretmen ve öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark vardır ($t_{185}=5.027$; $p<.05$). Buna göre iletişim becerisi alt boyutunda öğretmenlerin öz-yeterlik inançları ortalaması ($\bar{X}=31.24$) öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç ortalamasından ($\bar{X}=28.97$) daha yüksektir. Öğretmenlerin öğretmen adaylarına göre iletişim becerilerini daha etkili kullandıkları görülmektedir. İletişim becerileri içindeki; göz teması kurabilme, beden dilini kullanabilme, ses tonunu ayarlayabilme, olumlu davranışları ödüllendirebilme gibi becerileri kullanmada öğretmenlerin, öğretmen adaylarına göre daha yeterli oldukları belirlenmiştir.

Tablo 3'e göre "öğrenme ortamlarının düzenlenmesi" alt boyutunda öğretmen ve öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark vardır ($t_{185}=3.695$; $p<.05$). Buna göre öğrenme ortamlarının düzenlenmesi alt boyutunda öğretmenlerin öz-yeterlik inançları ortalaması ($\bar{X}=21.38$) öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç ortalamasından ($\bar{X}=19.88$) daha yüksektir. Öğrenme ortamlarının düzenlenmesi alt boyutu içindeki becerileri kullanmada öğretmenlerin, öğretmen adaylarına göre daha yeterli oldukları belirlenmiştir.

Tablo 3'e göre "öğrenme öğretme süreci" alt boyutunda öğretmen ve öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark vardır ($t_{185}=6.111$; $p<.05$). Buna göre öğrenme öğretme süreci alt boyutunda öğretmenlerin öz-yeterlik inançları ortalaması ($\bar{X}=40.63$) öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç ortalamasından ($\bar{X}=37.08$) daha yüksektir. Öğrenme öğretme sürecinde; öğrencilere başarıyı yaşayacakları fırsatlar yaratabilme, sınıf içinde iş birliği ortam oluşturabilme, öğrencilerin öğrendiklerini günlük hayatlarına aktarabilme gibi becerileri öğretmenlerin, öğretmen adaylarından daha etkinli kullandıkları görülmektedir.

Tablo 3'e göre "sınıf yönetimi" alt boyutunda öğretmen ve öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark vardır ($t_{185}=4.587$; $p<.05$). Buna göre sınıf yönetimi alt boyutunda öğretmenlerin öz-yeterlik inançları ortalaması ($\bar{X}=21.82$) öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç ortalamasından ($\bar{X}=19.87$) daha yüksektir. Öğretmenler öğretmen adaylarına göre sınıf yönetimi becerisini kullanmada daha başarılıdır. Bu alt boyut içinde olumsuz davranışlar için çözüm üretebilme, öğrencileri etkinliklere motive edebilme, öğrencilerin sınıf kurallarına uymalarını sağlama gibi beceriler vardır.

Tablo 3'e göre "aile katılımı" alt boyutunda öğretmen ve öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark vardır ($t_{185}=3.071$; $p<.05$). Buna göre aile katılımı alt boyutunda öğretmenlerin öz-yeterlik inançları ortalaması ($\bar{X}=21.02$) öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç ortalamasından ($\bar{X}=19.62$) daha yüksektir. Bu alt boyut içindeki ailelerin uzmanlık alanları ve çeşitli becerilerinden sınıf içinde yararlanabilme, aileleri sınıf içinde alınan kararlara dahil edebilme, aileleri sınıf içi etkinliklere katılmaya teşvik edebilme gibi becerileri kullanmada öğretmenlerin, öğretmen adaylarına göre daha yeterli oldukları belirlenmiştir.

Tablo 3'e göre "planlama" alt boyutunda öğretmen ve öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark vardır ($t_{185}=3.301$; $p<.05$). Buna göre planlama alt boyutunda öğretmenlerin öz-yeterlik inançları ortalaması ($\bar{X}=26.21$) öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç ortalamasından ($\bar{X}=24.61$) daha yüksektir.

Her alt boyut için bulgular incelendiğinde öğretmenlerin öz-yeterlik inançları ile öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Toplam puan

incelenirken fakülte bazında değerlendirilmiş, öğretmen ve öğretmen adayları için eğitim fakülteleri ve açık öğretim fakültelerinden mezun olmanın öz-yeterlik inançlarından bağımsız olduğu görülmüştür. Öğretmen ve öğretmen adayları için açık öğretim fakültesinden ya da eğitim fakültesinden mezun olmak öz-yeterlik inançlarını etkilememektedir.

5. Sonuçlar ve Öneriler

Öz yeterlik inancı mesleki uygulama açısından önemli bir kavram olması nedeniyle araştırmacıların üzerinde fazlaca çalıştığı bir kavramdır. Bu araştırmalarda öğretmen ve öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarının karşılaştırılması olarak fazla olmamakla birlikte, öğretmen öz yeterlik inançları ve öğretmen adayları öz yeterlik inançları olarak ayrı ayrı ele alınan birçok çalışma bulunmaktadır. İkinci Vural ve Hamurcu (2008), Ağgül Yalçın (2011), Yaman vd, (2004), Oğuz (2012), Bümen ve Özaydın'ın (2013), Gençtürk ve Memiş (2010), Çakıroğlu ve Bone (2005), Sak Şahin'in (2015) yapmış oldukları araştırmalarla öğretmen adaylarının öz yeterlikleri verdikleri bilgilerle bu araştırmanın sunucunu desteklemiştir. Özellikle Şenol(Ulu) (2012), Şahin, Gök Kurt, Soylu (2014), Tabancalı ve Çelik'in (2013) yaptığı çalışma sonuçları bu çalışma ile tutarlılık göstermiştir.

Diğer çalışmalar ile desteklenen bu çalışmada öğretmen ve öğretmen adayları öz-yeterlik inanç düzeylerinin; öğretimi planlama ve değerlendirme, iletişim becerileri, sınıf düzenlemesi ve yönetimi, aile katılımının sağlanması alt boyutlarına göre karşılaştırılması yapılmıştır. Yapılan çalışma sonucu öğretmen ve öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

1. Okul öncesi öğretmenleri ve öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinde "İletişim Becerileri" alt boyutuna göre anlamlı bir fark bulunmuştur. İletişim becerileri içindeki; göz teması kurabilme, beden dilini kullanabilme, ses tonunu ayarlayabilme, olumlu davranışları ödüllendirebilme gibi becerileri kullanmada öğretmenlerin, öğretmen adaylarına göre daha yeterli oldukları belirlenmiştir.
2. Okul öncesi öğretmenleri ve öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinde "öğrenme ortamlarının düzenlenmesi" alt boyutuna göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu alt boyut içindeki; sınıf içinde öğrencilerin ihtiyaçlarına göre düzenlemeler yapabilmeye, öğrenme ortamını tehlikelerden uzak, estetik olarak ve yaratıcılığı destekleyecek şekilde düzenleyebilme gibi becerileri kullanmada öğretmenlerin, öğretmen adaylarından daha yeterli oldukları belirlenmiştir.
3. Okul öncesi öğretmenleri ve öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinde "öğrenme öğretme süreci" alt boyutuna göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Öğrenme öğretme süreci içindeki; öğrencilere başarıyı yaşayacakları fırsatlar yaratabilme, sınıf içinde iş birliği ortamı oluşturabilme, öğrencilerin öğrendiklerini günlük hayatlarına aktarabilme gibi becerileri kullanmada öğretmenlerin, öğretmen adaylarına göre daha yeterli oldukları belirlenmiştir.
4. Okul öncesi öğretmenleri ve öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinde "sınıf yönetimi" alt boyutuna göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu alt boyut içindeki; olumsuz davranışlar için çözüm üretebilme, öğrencileri etkinliklere motive edebilme, öğrencilerin sınıf kurallarına uymalarını sağlama gibi becerileri kullanmada öğretmenlerin, öğretmen adaylarına göre daha yeterli oldukları belirlenmiştir.

5. Okul öncesi öğretmenleri ve öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinde “aile katılımı” alt boyutuna göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu alt boyut içindeki; ailelerin uzmanlık alanları ve çeşitli becerilerinden sınıf içinde yararlanabilme, aileleri sınıf içinde alınan kararlara dahil edebilme, aileleri sınıf içi etkinliklere katılmaya teşvik edebilme gibi becerileri kullanmada öğretmenlerin, öğretmen adaylarına göre daha yeterli oldukları belirlenmiştir.

6. Okul öncesi öğretmenleri ve öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinde “planlama” alt boyutuna göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu alt boyut içindeki becerileri kullanmada öğretmenlerin, öğretmen adaylarına göre daha yeterli oldukları belirlenmiştir. Çalışmanın bulgularına göre, öz-yeterlik inancının her boyutunda öğretmenlerin, öğretmen adaylarından daha yeterli oldukları belirlenmiştir.

Çalışmanın değerlendirme kısmında öz-yeterlik inancının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılması yapılamamıştır. Cinsiyet değişkenine göre karşılaştırma yapmak için, erkek-kadın öğretmen ve öğretmen adayları sayılarının birbirine eşit ve ya birbirine yakın olması gerekmektedir. Bu çalışmada ulaşılabilen öğretmen ve öğretmen adaylarının kadın ağırlıklı ve okul öncesi eğitimi tercih edenlerin genel olarak kadın olmasından kaynaklı olarak bu eşitliğe ya da yakınlığa ulaşılamamıştır.

Çalışmada sınıf değişkenine göre karşılaştırma yapılamamıştır. Sınıf değişkenine göre karşılaştırma yapmak için farklı sınıf düzeylerine devam eden kişilerin sayısının birbirine yakın ve ya birbirine eşit olması gerekmektedir. Fakat ulaşılabilen çalışma grubu dâhilinde 3.sınıf öğrencileri, diğer sınıf düzeylerine devam eden öğrenci sayısından daha az olduğu için karşılaştırma yapılamamıştır.

Çalışma sonuçlarına bakılarak aşağıdaki öneriler sunulabilir:

1. Bir öğretmenin başarılı olabilmesi için alanıyla ilgili tüm bilgilere sahip olmasının yanı sıra bu bilgileri uygulayabileceğine dair kendine inanması, yani yüksek öz yeterlik inancını geliştirmesi gereklidir. Bu nedenle öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının belirlenmesine yönelik çalışmalar artırılmalı ve öğretmen adaylarının öz yeterlik inançları boyutsal olarak araştırılmalıdır.

2. Okul öncesi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının öz yeterlik inançları nitel araştırma yöntemleri kullanılarak ayrıntılı şekilde incelenip daha güvenilir sonuçlara ulaşılabilir.

3. Farklı bağımlı – bağımsız değişkenler kullanılarak okul öncesi öğretmen ve öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarını belirlemeye yönelik araştırma yapılabilir. Bu şekilde araştırmanın değerlendirilmesinde ve bulguların yorumlanmasında çeşitlilik ortaya çıkabilir.

4. Öğretmenlik eğitiminde belirlenen bir ölçekle öğretmen adaylarının öz yeterlik inançları ölçülüp, öz yeterlik inancı düşük olan öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarını geliştirebilmeleri için çeşitli kurslar düzenlenebilir. Ya da seçmeli ders olarak öz yeterlikle ilgili dersler konulabilir. Öğretmenler içinde aynı işlem uygulanıp öz yeterlik inancı düşük olan öğretmenler hizmet içi kurslara yönlendirilebilir.

5. Öğretmen ve öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarının düşük ya da yüksek olmasının öğrenme – öğretme sürecine nasıl yansıdığı ile ilgili çalışmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Ağgöl Yalçın, F. (2011). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Bazı Değişkenlere Göre Öz-yeterlik İnançlarının İncelenmesi, *International Online Journal of Educational Sciences*,3(3),1046-1063.
- Aral, N., Kandır, D., & Can, U. (2000). *Okul Öncesi Eğitim 1*. İstanbul: YA-PA Yayınları.
- Arı, M. (2003). Türkiye’de erken çocukluk eğitimi ve kalitenin önemi. E. M. Sevinç içinde, *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar* (s. 31-35). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- ARI, P. D. (2009). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Baltaoğlu, M.G., Sucuoğlu, H. , Yurdabakan, İ (2015). Öğretmen Adaylarının Öz-yeterlik Algıları ve Başarı/Başarısızlık Yüklemeleri: Boylamsal Bir Araştırma, *İlköğretim Online*, 14(3), 803-814, 2015.
- Bandura, akt: Schunk, D. H., & çev. ed.: Şahin, M. (2009). Öz yeterlilik. D. H. Schunk içinde, *Öğrenme Teorileri* (s. 105). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Bümen, N. T. ve Özaydın, T. E. (2013). Adaylıktan Göreve Öğretmen Özyeterliliği ve Öğretmenlik
- Byrne, B. M. (1998). *Structural equation modeling with lisrel, prelis and simlis: Basic concepts, applications and programming*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Mesleğine Yönelik Tutumlardaki Değişimler. *Eğitim ve Bilim*, 38,(169),109-125.
- Caprara, G. V., Barbaranelli, C., Steca, Pve. Malone, P. S. (2006). Teachers’ self efficacy beliefs as determinants of job satisfaction and students’ academic achievement: A study at the school level. *Journal of School Psychology*, 44(6), 473-490.
- Çakıroğlu, J., Çakıroğlu, E. & Bone, W. J. (2005). Pre-service teacher self-efficacy beliefs regarding science teaching: A comparison of pre-service teachers in Turkey and the USA. *Science Educator*, 14(1), 31-40.
- Çubukçu, Z. ve Girmen, P. (2007). Öğretmen Adaylarının Sosyal Öz-Yeterlik Algılarının Belirlenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 57-74.
- Dickey, D (1996), *Testing The Fit of Our Models of Psychological Dynamics Using Confirmatory Methods: An Introductory Primer*. (Advances in Social Science Methodology, 4 içinde. Editör: Bruce Thompson). London: JAI press Ltd.
- Du Toit, M. ve Du Toit, S. (2001). *Interactive Lisrel: User’s guide*. Lincolnwood: Scientific Software International Inc.
- Ekinci Vural, D. ve Hamurcu, H. (2008). Okul öncesi öğretmen adaylarının fen öğretimi dersine yönelik öz-yeterlik inançları ve görüşleri. *İlköğretim Online*, 7(2), 456-467.
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Yelken Tepe Yayınları.
- Evers, W. J., Brouwers, A. Tomic, W. (2002). Burnout and self-efficacy: A study on teachers’ beliefs when implementing an innovative educational system in the Netherlands. *British Journal of Educational Psychology*, 72(2), 227-243.
- Fidan, N. (1985). *Okulda Öğrenme Ve Öğretme*. Ankara: Alkım Yayınları.
- Gençtürk, A., Memiş, A. (2010). İlköğretim okulu öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları ve iş doyumlarının demografik faktörler açısından incelenmesi. *Elementary Education Online*, 9,(3),1037-1054.
- Güzeller, C. O. (2005). Orta öğretim kurumları öğrenci seçme ve yerleştirme sınavının

- geçerliği. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Gömlüksiz, M. N. (2013). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz-yeterlik İnançlarına İlişkin Görüşleri. *International Periodical For The Languages*, 201-221.
- Hazır Bıkmaz, D. F. (2004). Eğitimde Bireysel Farklılıklar. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kahya, C. (2015). Mesleki Özyeterlilik ve Örgütsel Sessizlik İlişisini Belirlemeye Yönelik Ampirik Bir Çalışma. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(1), 293-314
- Karasar, N. (2011). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- Klassen, R. M., ve Chiu, M. M. (2010). Effects on teachers' self-efficacy and job satisfaction: Teacher gender, years of experience, and job stress. *Journal of Educational Psychology*, 102(3), 741.
- Kurbanoglu, S. (2004). Öz-yeterlik İncancı ve Bilgi Profesyonelleri İçin Önemi. *Bilgi Dünyası*, 137-152.
- Kurt, T. (2012). Öğretmen Öz-yeterlik Ve Kolektif Yeterlik Algıları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 195–227.
- Rigotti, T., Schyns, B. ve Mohr, G. (2008). A Short Version of The Occupational Self-Efficacy Scale: Structural and Construct Validity across Five Countries. *Journal of Career Assessment*, 16(2), 238-255.
- Sünbül, Y. D. (2003). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Stapleton, C. D. (1997). Basic concepts and procedures of confirmatory factor analysis. *Educational Research Association, Reports-Evaluative (142), Speeches / Meeting Papers (150)*
- Şahin, E. (2005). Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Adayları ve Öğretmenler İçin Uygulama Kılavuzu. Ankara: Anı yayıncılık.
- Şahin Ö. Gökkuurt B., Soylu Y. (2014). Öğretmenlerin Ve Öğretmen Adaylarının Matematik Öğretimi Öz yeterlik İnançlarının Karşılaştırılması. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (2014) 120-133
- Şahin Sak İ. T. (2015) Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimi ile İlgili Öz-Yeterlik İnançları. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*; 2015; (29): 101-120
- Şenol (ULU)F. B. (2012). Okul Öncesi Öğretmen Adayları İle Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Öz yeterlik İnançlarının Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Afyon.
- Tabachnick, B.G., ve Fidell, L.S. (2001), *Using Multivariate Statistics*. (4th ed), Allyn & Bacon, Boston.
- Tabancalı E. ve Çelik K. (2013) Öğretmen adaylarının akademik öz-yeterlikleri ile öğretmen öz-yeterlilikleri arasındaki ilişki. *International Journal of Human Sciences*, Vol 10, No 1 (2013)
- Yaman, S., Koray, Ö.C. ve Altunçekiç, A. (2004). Fen bilgisi öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin incelenmesi üzerine bir araştırma. *Türk Eğitim bilimleri Dergisi*, 2(3), 355-364
- Yoldaş, C. (2009). Çevre Bilimi Dersinin Sınıf Öğretmeni Adaylarının Eleştirel Düşünme Becerileri, Erişileri ve Tutumlarına Etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi*, izmir.